

Інтэрактыўная гульня “Пісьменнікі-юбіляры 2021 года”

Пазакласнае мерапрыемства па літаратуры (5–9 класы)

Н. А. Кулешова,

Настаўнік беларускай мовы і літаратуры
Касцянеўскай базавай школы Слонімскага раёна

Мэта: паглыбленне ведаў па беларускай літаратуры, па асобных фактах жыцця і творчасці пісьменнікаў-юбіляраў 2021 года; развіццё ўменняў працаваць у камандзе; выхаванне цікавасці да прадмета, культуры маўленчых зносін.

Абсталяванне: галерэя партрэтаў пісьменнікаў-юбіляраў 2021.

Эпіграф: Бясследна нішто не міне,

Гісторыя слова адродзіць.

Ты — мост,

па якім да мяне

Мінуўшчына ў госці прыходзіць.

Мільгаюць старонкі твае —

І мы размаўляем з вякамі,

І продак да нас дастае

Радкамі, нібыта рукамі... (П.Макаль)

Ход мерапрыемства

1. Арганізацыйны этап.

Гульня “Паэтычныя ланцужкі”.

Удзельнікі гульні дзеляцца на каманды (па пяць-шэсць чалавек), сабраўшы радкі верша Максіма Багдановіча “Зімой” і байкі Кандрата Крапівы “Конь і сабака”. Кожны з прысутных выбірае па пялёстку васілька, якія раскладзены на стале. На зваротным баку размешчаны вершаваныя радкі. Неабходна спалучыць ланцужок аўтарскіх вершаваных радкоў, сабраць пялёсткі ў кветку, каб атрымаліся творы беларусіх паэтаў, юбілейную дату нараджэння якіх будзе адзначаць беларускі народ у бягучым 2021 годзе. На сталах ляжаць кружкі жоўтага колеру з надпісамі аўтараў твораў. Прымацоўваюцца пялёсткі ў апаведным парадку. Хто хутчэй?

Прадстаўнік ад кожнай групы агучвае аўтара і назву верша.

2. Інтэрактыўная гульня.

Перад вамі табло. Злева размешчаны імёны пісьменнікаў і паэтаў, юбілей якіх са дня нараджэння адзначаецца ў гэтым годзе, справа, як вы бачыце, схаваны заданні рознай складанасці і кошту, усе яны адносяцца да асобных момантаў жыцця і творчасці выбранага вамі пісьменніка.

Першай права выбраць заданне атрымала каманда, якая хутчэй сабрала “паэтычны” васілёк.

Максім Багдановіч	10	20	30	40	50
Цётка	10	20	30	40	50
Генрых Далідовіч	10	20	30	40	50
Кандрат Крапіва	10	20	30	40	50

Заданні

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ

10 балаў.

Якую назву атрымаў адзіны прыжыццёвы зборнік паэта? (Зборнік твораў “Васілёк”).

20 балаў.

У кастрычніку 1896 года сям’я Багдановічаў пераязджае з Гародні ў Ніжні Ноўгарад. Назавіце прычыну пераезду. (Нарадзіўшы чацвёртае дзіця, дзяўчынку, ад сухотаў памірае маці будучага паэта, пахавана ў Гародні).

30 балаў.

Які гістарычны факт “наўмысна” пераблытаны паэтам пры напісанні верша “Слуцкія ткачыкі”? (Ткаць слуцкія паясы на персіярні маглі толькі ткачы-мужчыны).

40 балаў.

За некалькі гадзін да смерці ў Максіма ўзнікла “дзіўнае” жаданне і ён напросіў гаспадыню кватэры выканаць яго. Пра што ідзе гаворка? (Схадзіць на кірмаш і прынесці свежых суніц).

50 балаў.

У 6-гадовым узросце з Максімам здарылася маленькая катастрофа, якая пацвердзіла, наколькі вынослівы і трывалы характар у будучага паэта. Што здарылася з хлопчыкам? (Паводле ўспамінаў бацькі: «Бегаў, паслізнуўся і ўпаў, стукнуўшыся барадой аб падлогу, кончык языка павіс... Хірург стаў прышываць... Ні гуку, ні стогну...»).

ЦЁТКА

10 балаў.

Свае нарысы, артыкулы, лісты Цётка падпісвала дваццацю васьмю псеўданімамі і крыптонімамі. Назавіце сапраўднае імя і прозвішча паэткі. (Алаіза Пашкевіч).

20 балаў.

Малой радзіме Цётка прысвяціла многа вершаваных радкоў. Прачытайце адзін з іх і назавіце вёску, дзе нарадзілася паэтка, горад, дзе ўстаноўлены ёй помнік.

Быў двор засеяны сняжком,
За пацярухай вецер гнаўся.
А дзень кудлатым шчанюком
Ля ног міаіх усё куляўся...
Маленства светлая пара
Саткана з вэлюму сняжынак.
Цвіла ля самага двара
Зімы калючая ажына.

Адказ: вёска Пешчына, горад Шчучын.

30 балаў.

Якую страву найбольш любіла гатаваць паэтка? (Паводле ўспамінаў старэйшага брата Войцеха: “Бабка вучыла ўнучку ручным работам, але яна імі неахвотна займаецца, не мае да іх ніякай здольнасці. Адзінае, што любіла гатаваць, – гэта дранікі”).

40 балаў.

Які беларускі танец найбольш любіла танцаваць паэтка на вечарах у “Беларускай хатцы” і з кім з беларускіх паэтаў? (Алаіза асабліва любіла свайго “Купалку”, як ласкава называла яна Янку. На вечарах у

“Беларускай хатцы Цётка танцавала толькі з Купалам і толькі польку, бо іншых танцаў Янка не ўмеў танцаваць).

50 балаў.

Што стала падмуркам для стварэння “першага чытання для дзетак беларусаў”? (Дбаючы аб асвеце народа, Цётка выдала “падручнік”, падмуркам для якога з’явіліся народныя апавяданні, песні, казкі, прымаўкі – усе яны былі апрацаваныя Цёткай і адаптаваныя пад дзіцячае ўспрыманне).

ГЕНРЫХ ДАЛІДОВІЧ

10 балаў.

У 5-м класе з’явіўся «дзіўны» навічок, які карэнным чынам адрозніваўся ад вясковых хлопчыкаў: акуратны выгляд, недзіцячая даросласць, сур’ёзнасць, празмерна белы твар. Пра які твор ідзе гаворка? Якая хвароба не давала жыцця Міцю Бокуцю?(Апавяданне “Страта”, лейкоз).

20 балаў.

Чалавек і прырода – непадзельнае цэлае. Чалавек – частка прыроды, але ён не заўсёды памятае пра гэта. Часта людзі бязбожна знішчаюць багаці прыроды. Праўда, не ўсе такія. Прыкладам з’яўляецца апавяданне Генрыха Далідовіча пра добрых людзей – сям’ю лесніка, і злых – браканьераў. Назавіце яго (Апавяданне “Губаты”).

30 балаў.

Бацька пісьменніка Вацлаў быў славетым на ўсю вёску... Гэтай справе ён навучыў сына. Пазней бацькава адукацыя моцна прыдалася сынку ў літаратуры: «зрабіць так, каб было чым найлепей». Пра якое рамяство ідзе гаворка? (Кавальства).

40 балаў.

За які раман Генрых Далідовіч атрымаў Літаратурную прэмію імя Івана Мележа ў 1988 годзе? (Прэмія Івана Мележа лічылася самай значнай і ганаровай для тых пісьменнікаў, хто працаваў у жанры прозы. За кнігу “Гаспадар-камень” яе быў удастоены Генрых Далідовіч).

50 балаў.

З вуснаў пісьменніка можна пачуць такія словы: «Я быў першым дзіцём нашай спаленай вёскі». Што вам вядома пра такі факт біяграфіі творцы?(Улетку 1943 года родную вёску Янкавічы спалілі нацысты, а мясцовы люд пагналі на Нямеччыну. Бацькам удалося уцячы ад канвою, а малы Генік – першае дзіця ў адроджаных яго бацькамі Янкавічах).

КАНДРАТ КРАПІВА

10 балаў.

Назавіце сапраўднае імя, імя па бацьку і прозвішча беларускага байкапісца. Якое дачыненне да псеўданіма мае расліна крапіва?

Хто сустрэўся быў са мною,

Дакрануўся раз ці два,

Дык той ведае ўжо, хто я:

Я – пякучка-крапіва.

Адказ: Кандрат Кандратавіч Атраховіч, які “пякучым” словам сваіх твораў раскрываў праўду жыцця. 22 лютага 1896 года ў вёсцы Нізок Мінскай губерні, у сям’і Кандрата Міхайлавіча Атраховіча адбылася выдатная падзея – нарадзіўся хлопчык. З васьмі братоў і сясцёр, што нарадзіліся раней, у жывых засталіся дзве сястры. Адна з іх хутка памерла. Паводле сямейнага падання, каб застрахаваць сына ад такога ж лёсу, бабулькі паралі даць яму імя бацькі. Так і стаў хлопчык на ўсё жыццё Кандратам Кандратавічам.

20 балаў.

Акрамя літаратуры, быў у Кандрата Крапівы і іншы запал. Па ўспамінах блізкіх, за гэтым заняткам ён мог праседжваць шмат гадзін запар. Назавіце яго.(Шахматы, меў нават адмысловы набор шахмат з рэдкай парод дрэва).

30 балаў.

Якое дачыненне да біяграфіі Кандрата Крапівы мае лічба “94”? (Лічба абазначае колькасць гадоў, якую пражыў пісьменнік, амаль стагоддзе. К. Крапіва пакінуў яркі след у беларускай літаратуры, змагаўся за новыя адносіны паміж людзьмі, высмейваў адсталасць, забабоннасць, выкрываў п’янства, бескультур’е і іншыя людскія заганьы. Яго сатырычны талент найбольш выявіўся ў байцы).

40 балаў.

З фотаздымка на нас глядзяць бацька і сын Барыс Атраховіч, прыгожы і таленавіты юнак. Як склаўся лёс маладога чалавека? (Барыс загінуў у баях пад Сталінградам у 20 гадоў. У юнака былі вялікія здольнасці, усе прарочылі яму цудоўную будучыню).

50 балаў.

Кандрат Крапіва – беларускі байкапісец. Разгадайце зашыфраваную крыжаванку па тэме «Байка» і назавіце асацыятыўнае слова, якое мае непасрэдныя адносіны да байкі як літаратурнага жанра (пытанні да крыжаванкі ў раздрукаваным выглядзе прапануюцца камандзе).

		1.		а					
2.				л					
3.				е					
4.				г					
5.				о					
			6.	р					
7.				ы					
		8.		я					

Пытанні да крыжаванкі:

1. Вывад , які падаецца ў канцы байкі, але можа быць і ў пачатку.
2. У рускай літаратуры байка дасягнула выключна высокага ўзроўню ў творчасці...
3. Моцнае перавелічэнне ўласцівасцей ці якасцей прадмета, з’явы з мэтай узмацнення паэтычнай выразнасці.
4. Беларускі пісьменнік, які адным з першых звярнуўся да жанру байкі.
5. Пачынальнік жанру байкі.
6. Затоеная, прыхаваная насмешка, якая можа быць дабрадушнай ці едкай, злой.
7. Краіна, дзе бярэ свой пачатак байка.
8. Дзеяслоў, які мае наступнае лексічнае значэнне “расказваць розныя фантастычныя або неверагодныя гісторыі”

Ключавое слова – **алегорыя** (са старажытнагрэчаскай мовы – іншасказанне) – мастацкі троп, які дапамагае аўтару байкі ўвасобіць у мастацкіх вобразах чалавечыя ўчынкі і сацыяльныя адносіны.

3. **Падвядзенне вынікаў. Узнагароджванне каманды-пераможцы.**